

com ja he dit

L'any Palazari, havia ellocat el mestre
de La Rodona -
(a un graner). El graner només tenia filles mes-
des; els nois del graner es feien més amistats amb
els altres nois de la Rodona que amb les colles de
nenes que jo capitanejava. Però de tant en tant
els ~~noys~~ colles es barrejaven per a dansar sota els plàstens
al so d'un aristó que no recordo de qui era. De totes
les noies de la meva colla ~~joc~~ només jo m'interessava
pels sacs de gra que en fantàstiques estíbres omplien el mestre
del graner. Les noies companyes de la Rodona no tenien
prou imaginació per a comprendre; explotar l'extraor-
dinari encís d'aquells munts de sacs que comencaven a
caçar de terra; s'enfilaven fins al sostre. Formaven care-
~~nes~~ de muntanyes, amb valls, altiplans, ~~pistes~~ costes, colla-
dges, obagues plenes de misteri. — Les muntanyes se debo' com
que mi havien abetjat però ningú no m'hi emmenava; i
jo no era prou gran per anar-hi sola. A ~~manca~~ de

A La Rodona de Santa Eugènia, hi

hi havia una carrièria, uns magatzems de
grans, un ferre, uns ~~hostelers~~, un pue més lluny,
camí de Santa Eugènia, escampades entre els correus,
algunes cases de camps allumjades les rives de les
altres. ~~Avant~~ ^{sortint} del canto de Girre ~~de la mateixa~~
^{ella, cant amb} corretera, un camí força ample menava a la estació
d'olit, ~~bon pue més lluny~~ més enllà camí de la
ciutat, la carretera travessava la via del tren de Madrid
Zaragoza y Alicante.

En el "agust espai", és a dir des del poble de Santa
Eugènia a les muralles de Girre hi havia molt solars
cavalls, molt terreny conreat, i per correuer ^{molt solars} ~~possessions~~ ces, els
habitants de la poble ens coneixien tots pue o molt. Així
que esdevenia qualun tot el veinal se n'absentava, via
la alegra o el dolor amb els interessats

La fugida.

Vaig decidir fugir de casa. No sé ben bé com
en ~~de deixar la idea~~ m'expliqui aquest desencís. sense cap
llavors jo debia tenir uns vuit anys, i era una
criatura feliç. Tthom m'estimava i els avis i la
tia a casa dels quals ~~ja no va torn consentint moltes~~ ^{que a casa els para}
coses i me'n permetien ^{molt} d'altres.

El desig de fugir no es basava doncs en cap en-
tricietà familiar ni en l'adversitat que pogués inspirar
me algun membre de la família. No, no desitjava
perdre'ls de vista ni a ells ni a la casa amb el poètic
jardí, el misteriós soterrani i l'atell on dormien les
nimfones i jo pujava sorint a fregar.

Tot xixo jo no ho abandonava per sempre. Pensava
tornar-hi en horitz ~~una petita part de la curiositat~~ ^{part de la gran curiositat}
~~que sentiu devorades~~ ^{des del}, pel darrunt a tot
severs cosa ~~que~~ ^{era} aquella ~~extraordi~~ ^{extraordinària} que es deia mar

Els meus pares trovaren trial per a la ~~meva~~ ^{meva} ~~part de~~ ^{comuna} ⁽¹⁾ ~~instrucció~~ ^{l'escola} una escola mixta que funcionava a Girona
les a dir la que seguia a l'ensenyament irregular
i deficient ~~del seu~~ ^{encomanat} ~~a l'escuela~~ encarregada la Directora, una
escola mixta dirigida per don Josep Dalmau Carles.
El director de dita escola era un ~~intelligentissim~~ ^{intelligent} mestre ^{i competent} pedagog
autor d'alguns llibres de text molt notables. En la seua
escola Preparaven per l'ingrés al batxillerat.
Eros hi ensenyaven gramàtica castellana, geografia,
aritmètica, història i fins història de la literatura
els mestres eren intel·ligents i ben preparats.
Entre ells, a més del mateix Sr. Dalmau hi
heren els seus dos fills, Caterina i Josep Maria.
La literatura anava a la càrrec del director
i assistia a dita classe amb un goig veritable.

ésser de Gran Pons: 26 Massanet o d' algun altre de la mateixa època i escola.

Però jo enara no havia pensat mai a escriure - no volíem que tenia sis ~~anyos~~ o set anys. El que va ~~enent~~^{en mi} ~~ve~~^{re} el seu creador i amà la meva mà amb els estrius ~~d'escriure~~^{d'escriptiva}, ~~pel~~^{la} ~~llibret~~^{esclat} ~~d'~~^{de} ~~patrulla me~~^{un esclat} ~~tròstica~~^{tròstica}. L'avia fixat mi havia seguit per on parlava català amb la Sinfonia o amb la meva germana Hélène. No recordo les terres exactes amb que va fer-ho. Probablement havia formulat una d'aquestes frases que d'aleshores ençà he sentit repetir centenars de vegades: "No hables en ese idioma ordinario" o "Hable el castellano como Dios manda".

No vaig enterestar. li ²² heu torn ^{de rebre} ~~d'una plantada~~
~~per~~ . Brillint de santes indignació ~~en vaig~~
Tancar a la comuna ; arrasada d'un eclipsi ~~un~~
 trob de paper, en vaig tancar a la comuna
 refugi salvant de els ferits. meus inspira-
 zades.

que fessim aquella excusa, mentre el camollastes destruïen i rompen
 No diuen més apell Balfe que ~~era un per del mateix~~
 de patates ben apretades entre dues lloses de pa more,
 i un parell de cebes, un propal de tomàquets, un parell d'ouzen-
 denyes de recanvi. El pare ~~s'ha~~ havia entafonat tot al sarg
 que portava en bandolera ~~ya només~~ deixà les manes espai-
 denyes de recanvi ~~lligades per canyelles~~ al musela, i una ari i l'altre allí.

A beguda en trobariem pel cauri; el pare coneixia tota
 on eren les fonts i rierols d'aigua fresca i pura.

Ens vam posar en carri sota la claror dels estels. El bosc
 dormia encara en un silenci mi j'escardó poble de
 petits rumors misteriosos. Feia fred i calia un bon pas
 per a fer la ~~la pare em sonava~~ pesta. Una
 d'ells per una feble claror domingo l'orient. S'enlairava cel assentit i tot refet

~~era una persona molt oferida me-~~
 estorec després s'envia
 clavada que venia de

estiuingue' violada , rosa ²² taronja... El cin de les ⁽⁸³⁾
algunes es va emporpar com si hi es van posar un
polsim de purpurina. Els ocells
i a volcar per ces branques. Es deixondien.
deixondien, i es respondien i es posaven les als.
tot el bosc es deixondia també. La flaire d'herbes
i de molso s'estampava per les arbedes com si
també es deixondis amb el dia.

una estiu després ja la calor del sol ha amarag-
at, ha llum del cel ^{l'aixamplava} i enllairar - ~~temporal~~ -
l'emblavissa. Comencava fer calor. La serpanta-
nes ^{soleïoses} ja cercaven d'entre ~~entre~~ damunt les
pedres i les blagotes ^{Domingo} s'aixecaven ~~i saltaven~~ com
enella sota els nostres peus. i saltaven carni enella

OCTUBRE

Sábado

A laigors erem a La Roda de Santa Eulàlia. 10

El pare em deixà a casa als avis Salazar. (se n'anà
a ciutat sense ~~amb les~~
~~sense llorar-se~~
~~les pàrades~~). Yo
em sentia tan lassa que no vaig pensar a de-
mandar noves de la revolució. Vaig dinar en si-
lenció vint com ~~vaig~~ ^{vaig} i coven
ensuraven el pare per haver-me
 fet fer aquella llarga caminada llarguissima impro-
pia d'un infant, ~~després~~ ⁱ els
començar a defensar-lo, ni de declarar que la passejada
havia estat meravellosa. Només tenia ganas de dormir.
Els ulls se m'aduecaven, les amos ^{i feien els} braços em
pesaven. Totaven dient la ticta em feu ferme en
el seu llit. No em vaig despiantar fins l' hora de
sopar. El pare encara no havia tornat a finme.

agost detall m'ingresava. Recordeva ~~però~~ en 11
 Abans de marxar m'heu amonist per a punta
 d'alba ens en tornarem a l'Espanya. Vaig dormir
 a la tèbia que em vides abans de l'arribada del
 dia.

- Dorm tranquil·le, ja et despertaré.

Quan em ve despertar jo ^{em} sentia encara més ensun-
 yada que ~~la vella en amor~~ ^{de} ~~com amava abans~~ ^{de} ~~vegues~~ al llit. Era ~~bé~~ ^{de} ~~negra nit~~
 La tèbia havia anat una espelma i m'ajudava a
 vestir. El pare era al menjador escrivava ^{ja} en una
 tassa ^{plena} de cèle amb llet. Una altra tassa, plena, fumada de
 cèle amb llet ~~en~~ ^{en} ~~era~~ ^{mi} havia estat preparada per a un
 altre menudey, apropià ^{la vesce} per desplaçar
 agafat a l'Espanya. ~~Alanya't a desfumar-te, marxam~~
 a mi ^{ja} ~~recessa a l'Espanya~~

- Si ⁱ ~~ja~~ hiarem
 - Si ⁱ ~~ja~~ hiarem ⁴ ~~de tèbia!~~

Sívarfull

grans cassolades d'arros, d'estofat de cornell²⁷
 de pollastres rostits. xibadell i garnatxa - llevons
 el metís xampany obligatori. ~~d'ara no es coneixis~~
 entre la gent corrent. Pesta no era conegut més
 que de certs ernalobs de l'alta burgesia.

A casa els avis Salazar d'ençà que l'oncle Albert o'
 havia emullerat, no es celebrava cap festa. La del Santi.
 Per la del Barni no hi havia més invitats que jo que
 en realitat era més allí que a casa meva sobretot
 els diumenges.

En les ballerugues de la plaça j'hi feia un trenc
 paper ~~perquè~~ Els nous no estaven per invitats
 noietes a bellar; ^{en els nobles dels} ~~sardanes ja enien sarda-~~

28

nistes no podava ficar m'hi. La sardana m'inspirava un gran respecte. Era més que un distingut era un ritè una communió "jo om perre-té a aprendre'n i llavors ser digna de trencar aquelles mans que s'ajuntaven pera formar la cantar-la i dansar-la grecument, solemnement, religiosament.

~~amb~~ els balls que tocava l'organiller voltant i volteant la maneta del manubri ~~si~~ que m'hi enardià. Es interpretava amb una companyia ~~o sola~~ ^{i missorint} Ballar sense la cosa d'un altre ~~era~~ ^{que} arrosegat a ^{es} escaiuussegat a ~~no~~ ^{espurny} es fejava en aquella ~~mentudat~~ ^{mentudat} de noia que ~~no~~ ^{de} m'insobriegava. Ninguna carnes, lliguissava passos i contrapassos

ab so remenava més o menys els moltes dels ~~esgarrifar~~ del so del 29 piano de maneta. de música, admete aquella música vulgar amb aquell so estrident i nasal, em transportava a regions atòmiques on jo ho oblidava tot, el mal humor del pare, la malinconia maldissimulada de la mare, l'incàrrec dels meus germans; la pesantor de la pujada de Sant Martí, sense sol ni alegria. Ballar, ballar combrigar-me de sons i de ritmes girejant el cos d'una altra no me evolucionant tot i lliure sota els plafons, sota els panelets a la veneciana, sota els sarells de paper de color que el vent de setembre agitava i, muntat, la pluja mullava...

Professió de màrtir

una cosa és ser màrtir per vocació o màrtir per force i) de
professió. De la mateixa manera que es pot ser heroi per
naturalesa, per casualitat o per l'ocasió, per force o per conveniència. El qual de la cues-
tio es que cada home sapige
l'amb que compte per arribar-hi
El meu heroi ~~volia ser màrtir~~ després de llargues cogitacions
(protagoniste de la meva història)

profundes i serenes cogitacions, càlculs havia decidit ~~ser~~
~~ser~~ (màrtir). La carretera li convonca Era ambricós i agosant ~~menys~~
i perseverant. La carretera li convencia. Naturalment que ~~hi ha~~
sense circumstàncies ~~hi havia moltes menys d'homes~~
d'homes d'accord, les circumstàncies creen e' home, l'ocasió fa el
heroi; l'ocasió fa el ladrí, fa el heroi, fa el màrtir. ~~Hi havia moltes menys d'homes~~
El meu heroi es deia Mikos ~~que volia ser màrtir~~, No era orri
com el nom sembla indicar ni tunc com no nombra en el cor, no era tempe-
ra eroa bona, no era erand nou ni alegres. Aparegué
mi murcià ~~mi andalys~~ i per desgracia perquè no ve-
nir que li he posat s' per desgracia perquè no ve-
lia de cap manera que ell' es d' més per ~~af~~. Entre
i passé una mala estona en veure que si li des-
cobria el marrs, ~~li posava~~ els drapets al sol, els seus

oh tu l'armillera
de cara riallera ^{viva}
que tens mirada obre ^{viva} fira antiga
i rire i silencio
Y tens a me botiga
abrum' m dolce amiga,
quan estic melangios

A casa els afers econòmics seguien el penós rà-
 rany de sempre. El pare treballava molt, j'eu anyava
 poc. Encara feia de pintor ^{de dibuixant} pera ja començava a
 subtir ^{d'assafir} ~~de la sorte~~ ^{per a la família} un ^{com} relatiu
^{compt}. ^{a muntar} a mantenir
 i desembocar la família amb el seu ^{ofici} ^{de pintor}
^{de dibuixant} ^{de pintor}. Poc després d'una al seu ^{treball},
 que veu amiga ^{poc} l'enviatjave a probar fortuna
 amb la ploma. La colla d'acis i estudiants
 literaris del pare s'initiava a deixar la pintura
 que fan l'heria fet sofrir, se la poca fan
 migral ^{profib} heria tel! Heria de tractar de
 viure de la ploma, cosa d'ús de frans i la
 ploma d'una ja heria fet acul ^{el temps} ^{amb} ^{els pintors}
 En temps de pintar ex-nostros, retrats per les obagues,
 retrats de defunts; estàndards per a les morges, acceptan-

drapets ~~despotista~~ màrtir oportuniste.
m'res brut (signem involents) / m'mess
nets (signem justos) de màrtir oportuniste 2

Aquest home, en Mikos Myrolotis, i, aquí ~~vess~~ el pes de les
circumstàncies, vivia en un país ocupat per una potència
estrangera. Els ocupants havien enviat el país i ho manegaven
tot a la ~~lluvia~~ ^{guerra} manera. Ellos manegaven i els indiscretes obes
i si no obeien craven a la presó a la forca. Havia enviat
com als els altres tipus d'enviats, no podia aprengudre que
els envíats no estessin satisfeits (celia, de poca le, que els havia fet un gran servei,
com a forca com a servei, i no gairemenys que els persones
d'haver-ho vist en enviar-los, ja des torns tomben dins dels
en resistir-se. rebellen-se envaient-los, ja des torns tomben dins dels

Després de la invasió, els homes ⁽²⁾ dels pobles ~~que tots els indígenes~~
~~resistien i que tots els indígenes~~
es disposaren a prendre posició per al moviment.
L'oposició que hi va ésser més gran fou ~~fàcil~~ una posició.
De posicions ~~enemics~~ ⁽³⁾ hi havia dues: la collaboració
^(clars, neteixos) o la resistència. La de resistència (el de mort era molt difícil per que
tornen l'obligació de venir, i encara els més) Així, doncs
el país es dividí en segons els grups, els col·labora-
radors (en gran nombre), i els resistentats (en petit nombre
tot i que al començament.)

Els més sensats ⁱ ~~amb coratges~~ no tenien temps de fer-se a ~~la idea~~ ^{triar} ^{2B}
Els col·locaren al costat dels enviats. Alguns resistents, els més
purs, també ho foren des del primer dia. Però molts són flemàtics,
estudiaven ^{amb calma} el que podia començar-hi els més. Eren els
prudents. Entretant els col·laboradors més amb delició, es ce-
partien els càrregues. Per a ells quants més intercions i ~~ganes~~
més resistents hi havia millor. (Després d'indisposicions in-
hònic forces de resistents pures) Les negocis anaven vent en popa.
Els enviats repartien carrees, posaven condonacions, feien
publicar la fotografia dels col·laboradors en primera pà-
gina dels diaris, Horitz, profit no eren estalvis, als als
que sense cap mena de riuillatge ja en el moment de
sivar-se la triada es posaven a l'enemic. Eren tant
^{feien de col·laboradors} ~~ho eren~~ amb tanta calor i energies que arribà la haguer
una gran competència en l'ofici.

— NEGOCIS. És el que fa un dipòsit que no ha fet res i que a gaudir.

Vaig tocar amb un altre violinista en el mateix espai ~~s'amb~~^B
El monegraren el seu violinista.
~~Mateix llegendre pianista dels molts~~^{que} molts, les altres
~~moltes~~^{que} moltes discades. El meu violinista també va cridar-nos de cui; Era molt jove, No tenia gomme ni emblemàtic sen-
timental de cap mena. Si va demanar relacions. A cui no m'agre-
dava gens però li vaig dir que si. Volia veure quin pa ^{era} hi feia
en això de tenir gomme. ~~Tot això va fer amb els pare tot seguit a~~
~~que després anava tot seguit a~~
Mi-hi vaig oposar. ~~Els pares, segons la meva particular~~^C ~~opinió~~
~~desigava de fer corromper~~^D ~~pares, corromper~~
~~opinió~~
~~que~~ ~~a les mires aventures sentimentals~~^E s'harien de mantenir ~~resultats~~
~~aliens~~^F dels fills. ~~Tenir un gomme, fins i tot en aquest punt,~~^G ~~era di-~~
~~versit.~~ Si el fons jo ~~desigava complir~~^H ~~com a obligació~~^I mai
ja només pensara en amor a jaure, i ell em cantava amo-
retes. Com que fet i fet erem ^{mit} ~~gomme~~ jo no podrà refusar
sortir amb ell aquella tarda. Anavem a passejar a ~~l'horta~~^J ~~l'horta~~
a l'horta. ~~Pel~~^K ~~que~~ premiem una horxata de xufa a la
~~adriana~~

"Cièn^dadania" no estava, naturalment per la literatura. No es tractava doncs de descriure la naturalesa, els homes i els animals que hi vivien prop ~~que~~ la gran especialitat del meu esp de redactor, sinó de confeccionar cròniques locals, articles polítics, reproduir texts publicats en altres diaris i tot, naturalment en castellà. Per a guanyar el seu modestíssim son de redactor en cap o director, (posseir el títol ~~que~~ més us plagué), Prudenci Bertrana, autor de "Yosafat", de "Naufragis", de "Crisètides", de "Proses Barbares", el prosista acurat, i minucios d'un català rural ric i triat hauria d'escriure, en un castellà naturalment, periodístic endegat corre-cuita, tot escrits d'

A esa, els quatre fills de Prudenc Bertrana,
~~Vam formar a pare a pare al clan català al~~
 costat del pare, de la mare i de la tata. Però
 aquest fet esdevingué molt més tard segurament
 quan Prudenc Bertrana es convertí públicament
 en escriptor de llengua catalana. L'autor de
Josafat no podia tenir ~~muller i fills cas-~~
~~tellamitzats.~~ Però ~~ja no està amb ell~~, el meu pare
~~ne pensava encara e creixire i ens parlava en castellà~~
~~temporàniament inconformista, inventacions~~
 ajudat poderosament per les influències de
 Carolina, ~~ja m'empunya a la independència i l'opinió~~
~~nos i heres, independentment de tots els~~
 membres de la família - intentant-hi el pare; tot-
~~ze~~ ~~Al~~ sis anys quan el meu pare no
 pensava encara en escriure: si hi pensava

9

Em limitava a somriure.

La seymora Ruiz era una madrilenya atubervant, miop, tacada de verola, amable, riaderra, hospitalària. Solia invitarnos a bevernar i mentre jo assabentava la llangosta, el pernil, les confitures, el vi ranci ~~per~~ ^{ella} em servia, xerrava pels cobcs. I die xerrava perquè no recordo que mai els seus llargs discursos monòlegs arribessin a oferir-me un mínim d'interès literari, artístic, anecdòtic o vistes familiar.

En l'immens terreny que voltava els pavellons del manicomiu hi aixecaven arbres espornerols: talls, castangers ^{d'Índia}, plátans, salces. També hi havia un gran fort amb tota mena de verdures, algun arbre fruití. Segons braigs insolencius, observava, arrancaven herbes sepietges. El director es interposava davant nostre i s'esborria amb ^{clausodiana de 5000 pes} respostes. També ens ~~de~~ acompanyava al pavelló on ~~hi~~ romanien els elements perillosos vigilats per alguns infermers. Diu Ruiz

barallots de les senyores velles, "les punxades",
els dels mostatxos dels senyors. Dic una i cent
vegades: "Que bífme" "Que grauóte" "que eixe-
rida" "Li he fet vestit el vestit?" Mallevaren la
paldilla ^{exigüissaven el vestit} "Es pinta al enix; no fa?" "La hi ha
petxida vestit?" Com? Ella mateixa? M'andixa-
ren la coleta "Molt bé, nena, molt bé" "Nxi, je
seps fer puntes al enix?" "També brode" "Completerà la mare" "Broderia ^{nena}?" Remi?, feia la
senyora "Y que més seps fer?" Jo estava a punt d'af-
gir: "versos" però una onada de pudor m'ho
privava. "Versos d'amor" hauríe d'haver estat, llevat
la mare, la senyora haurien parat de trobar-me.
"d'esquardar-me amb admiració", benvolències...
~~del seu espí~~ un capitol a part, un secret. La mare s'hauria
avergonyit de tenir una filla que deditava poemes d'amor
als seus conegibles, ~~de l'home~~. uns marres que
encara ne calien inventar.

dansavem noies amb noies. Però a mi, com m'agradava més de ballar era sola. Sempre havia tingut aquesta dèria. Improviztar passes, evolucionar al meu gust sense el destorb del cos d'un altre. Encara que fos amb la música vulgar d'un piano de maneta jo interpretava els ritmes lliurant-me a la meva fantasia i mentre la música sonava jo era feliç. Després em sentia com buida per dintre, enyorava no sabia quines sensacions encara solament presentides. Hauria volgut ésser una dona o ésser encara una nena. No era ni una cosa ni una altra. I aquelles festes que d'autuvi excitaven la meva imaginació arroboven en una edat majors - (la de Sant Pere Pescador també en havia estat també algun cop amb el seu malinxoria. Algun any anava amb el pare) cuan anava amb els cosins pare em procurava la mateixa sensació de buit. Llevat dels moments d'autèntic esbarjo quan prenia part amb una escopeta de pistó als concursos de les cassetes de fira del pim-pam-pum i feia caure els ninots o guanyava un objecte sense

vàlua alguna intrenúica amb la meva apuditeria

allí vaig aprendre a ballar sardanes. Els meus companys de rofle eren homes madurs sovint vells. Dansaven amb la barre tira presada i amb una seriositat religiosa. M'acceptaven de geist perquè ja també la ballava amb una gran seriositat. No els destorbareien gens i sovint, després de l'escòr final, quan ens deixavem anar les mans, ells m'abreçaven

un sonriure.

La festa ~~era~~ ^{era} molt de Pere Pescador, encara ~~era~~ ^{resaltava} més divertida
que ~~la de~~ ^{la de} Ricard Rodona. Els cossos s'orells i cosins del pare eren
terrassers, gent simple sengilla.. fràixa de tracte, molt
intelligent dins de la seva ésser intel·lectuals. Yo m'hi
avenia molt; el pare era molt més felic en ~~la~~ ^{vegar}
companyia de la seva família rígore; rilatancs que
entre la societat refinada i ^{intranquila} ~~preferent~~ de la ciutat

A la gran pluja del poble a mes de bellas - hi havia
amb les cobles més famoses de l'Esposorda, hi havia
carreguers de fira: tot ^{un}皆て de Déu de colorines i de
sortols: xiulets potents miroies de setipermell de grans petots
vermellos, ^{vermellos} bombalines, ^{trumpelets, timbals}, ^{trumpets, timbals}, ^{platrets, danses, minarets}, ^{sancells},
de galta ~~sesada~~ vermella: vestits llampants, ~~curtes~~, ^{curtes}, ^{panades}, ^{panades},
petes timbals... tots ~~amb~~ ^{amb} moltes minives ^{que a can que bens aquells}
hi havia - i molt ^{i molt} petra més important que a can que bens aquells
pèm - pèm - pèm, on jo passava moltes estones amb
una escopeta de bòsco apuntant i fer caigues
triant i ferir caure miralls; guanyant objectes

all Grecs a Toledo no van impressionar-me com el
museu del Prado. A l'Escorial s. hi respirava una pro-
funda tristor i un sentiment de dolorosa fatalitat.

El panteó de reis i prínceps, obra de grandiosa elegància
~~empresaria~~ l'allargarde sensació de pòstumes vanitats ~~en~~
~~apareixen~~ ben adequat a contenir les restes mortals dels
grans senyors convertits en pols.

De Toledo recordo amb gaudi la célebre ~~pintura~~ de Velazquez, Tela en
tierra del Comte de Orgaz. Santa María, la Blanca, les formicòles
amb imatges i llànties que guarnien les cantonades dels rostros
i estrets corredors de la ciutat imperial, la visita del Tajo després
turons forans, la vestutam tan respectuosa que tenien els em-
ployats de l'hotel ~~per~~ adreçant-nos la paraula en tercera
persona: "¡"Como tomas la señorita los huevos!"
(Després de tres o quatre plats, el menú afejava sempre ^{amb} ~~en~~ ou)
"Le gusta Toledo a las señoritas?" "A que hora tray fees
llamar a las señoritas?" "Que las señoritas pasen una bona
tarde a

37

composicions o un preludi o nocturn de Chopin que jo interpretava plàstica-
ment.

Els meus pares i la tieta Eufèmia s'alegraven d'aquestes reunions a les que el pare treia el cap quan en tenia lleure. Però l'àvia Sixta no hi estava d'accord. Opinava que per a estudiar o esbargir-se només es podien reunir nois amb nois i noies amb noies i mai sense la presència vigilant d'una persona gran. Ens espiava darrera les portes amb la trista esperança de descobrir no sé què de pecaminós.

Cada dissabte en anar-se'n la colla l'àvia em feia morros. No m'adreçava la paraula, em reullava amb severitat com si jo hagués mancar a algun precepte de la moral establerta oer la societat benpensant respectada fins llavors per totes les noies de la família.

L'àvia no coneixia el secret de l'harmonia i perdurabilitat d'aquestes reunions el qual consistia precisament en l'absència absoluta d'idil·lis, Ningú no estava enamorat de ningú. Erem simplement companys. Entre nosaltres no hi havia ni flirts ni enamoraments. Potser alguns de nosaltres en mantenien lluny de la nostra tertúlia setmanal. I fins crec recordar que les reunions es van disoldre perquè algú hi va introduïr la parella. Ja llavors jo sost

◦ metafísiques. A voltes, els vailets li cridaven :

- Ec.. Ec... Pepet Gitano!

~~Ell pobre expeditx~~ els empaïtava escumejant de ràbia. No ~~els~~ atrapava mai. De lluny, els vailets li tornaven a cridar:

- Ec...Ec.. Pepet Gitano!

Llavors el pobre pòtol ,exasperat, començava de renegar. Els tractava de fills de puta, de quitxalla remallida, de caterva de mal parits.

Els vailets reien ,ell plorava.

- Si n'atrapo un, tan cert com me dic Pepet, l'escanyo . I es besava ~~dos~~ dits de la mà posats en forma de creu.

A Russinyol el venerava . Mentre el pintor s'estava a Girona i el feia servir de faqui,^{en} Pepet Gitano menjava calent. Però Santiago Russinyol marxava ~~així~~ ^{dient}

Girona. Sempre deia que tornaria aviat ~~que~~ aquest aviat es convertia en mesos o anys. En Pepet Gitano ja no menjava calent, i Prudenci Bertrana es tornava a enfonsar en aquells dolorosa maline sonia, en els seus silencis lúgubres. I tots, amb ell i amb en Pepet Gitano enveïaven el pintor barceloní.

Suposo, preseguia amb el seu to mofeta, que això són ~~sintomes~~ síntomes ine-gables de vocació.

Estudia lliure ~~desordenadament~~^{sense ordre i m} sense presses . Ara aprova una assignatura, ara una altra. I ningú no dubta que un dia o altre^{s'era} metge . A Anna li ~~agradaria~~ plauria que ho fos. Ja que no s'interessa pels negocis al menys s'interessari a potser, pels malalts. Que ~~abobi~~ la carrera el més aviat millor, que obri un consultori i ompli les ~~hores~~ llargues hores de la seva vida de desvagat: ~~visitant malalts tractant de curar malalties~~.

~~Anna vol imaginar-se on es Philip mentre ella, ajeguda al divan, ne fa sin~~
~~O'ha posat a desfer les malates. Va collocant-ho tot en els armaris. P~~
~~pensar en ell. Un cop que haurà demanat i obtingut diners de la grossa formiga en la gran base de la roba bruta. El seu pensament segueix Philip~~
~~on irà? A l'Equestre? Al Cafè de la Rambla? A l'artístic? Deu estar~~

dalerós de parlar de les pintures que ha vist en els diferents museus d'Europa

Verdaguer

amb els seus companys de vagància: Joaquim ~~Terrades~~ i Maria Verdaguer Albareda

~~el milionari, l'altre petre comuna ratari sempre junts al voltant de Philip.~~

~~amarats de llagrimet~~ Anna s'adona tot d'una que té els ulls humits. Quan la mama li pregunti:

~~Ets felic, Anna? haurà de dir que sí. Avui fa un mes que es va casar amb Philip i Philip, més que un marit novell, sembla un company, un bon company franc, alegre universitari des que ella va freqüentar a Cambridge.~~

Vaig respondre imprudentment

- A Corassonne
- Té, va fer ell ràpid, Corassonne també m'interessa
probablement m'hi deixaré caure.

Tot ~~bon punt~~ de tota e' Antoni Riera va ~~non~~ veir això
envidat el mossèn, va ~~posar~~ posar dret. s'adreçava a la
a un: ~~messager~~.

- Arrem?

Va ~~acomiadar~~ ~~se~~ fesades del periodista. Dolors i jo el
vam seguir, ~~després d'acomiadar-nos~~ ràpidament del periodista
que ~~era~~ ~~era~~, romania bca - badot, sem-
pre comprendre el que pessava en el perquè d'aquelle roblada
fugida. (Sospito que no ho va comprendre mai: més
m'ho estimo) Quant a mi; ~~vadis~~ ~~sortir~~ ja ~~ja~~
camí de l'hôtel vaig començar a barallar-me amb
el Toni. El vaig tractar de cèrber, ~~a~~ d'ibex - mussera.
~~d'home de~~ ~~de~~ ~~de~~ canvió cole.
Ell m'acusava de mica lleugera, d'imprudent, de coqueta

- "Pertenia sentit i se responsible del que jo feia i deixava.
- Així segons tu, no puc parlar amb caps home m'fins m'hi més o menys amiga?
  - Mai amb un desconegut, assegurava ell amant de moral i de prudència tipicament ibèriques
- Io pensava que exactament en el mateix cas, el pare hauria acollit el francès amb més o menys simpatia però amb una afable confiança ~~en la seva filla~~.
- Hauria acceptat que el periodista ens acompanyés a l'acessoria. Si hi hauria fet amic ...
- Es un fàstic, vaig engegar al Tortoni-Rius els ans d'acord ^{de d'acord}
donar-nos per la nit ~~no en al líbit~~. un gran fàstic sortit d'Espanya q res-
pectava els aires d'Europa i veure's frenat, bridat, scollat
desforbat per un moro dispensat de Cristiaq'.
~~per unes idees tan retrogradades.~~
  - mentre vagis amb nosaltres, deixe el Toni; amb aire d'evident paternitat ^{i no està niquedades}, em sento responsable de la teva conducta.

- U! vaig fer i mentre arrià a volgar-me al cel
- bo i mastegant la meva ràbia.

A Carrasquera hi havia anar i sonar el periodista no ens hi va seguir. Yo confesso que, personalment, esperava que es posés en un lloc o altre, una estona o altra. Periodistes desorientats per l'actitud del Pm: no es deuria voler em bolicar.

Carcassona és el confit més perfecte de ciutat emmurallada que jo he vist mai. [de l'edat mitjana] En va interessar molt encara que jo no senti cap particular atracció envers aquesta època de la història.

Els parents de la Dolors ens hi van rebre molt bé.
Ens van acompanyar per l'interior de la muralla. Ens
feren visitar ^{una} les torres de les Torres de defensa, ^{des d'on es veia}
~~una~~ ^{que} la vista panoràmica de la regió.

Vam menjar molt bé com es practicava clavars a França
vam tornar a Barcelona contents i satisfets d'aqueell viatge
tan felic.

~~W~~
les atavias van a l'agua
en camisa i manga larga
tres vees se persignaven
i per fin al mar entraben

No sin antes decir "Deu
de nostra mà no em deixeu"

se acurrucon un poquitó

Dando un suave gritito

"Hi que freda, jo m'envrampos."

"Cuità a sortir, ve al tanto!"

A ver a Aurora Bertrana
del baño pierden la gana
A quella moza indecente,
Desafiaron a la gente

② En mocetot no banyaraj

① Va de retro Satànòs:

De una tal propriedad

dan parte a la autoridad

La expulsan de aquella playa

Por haber pasao de raya

Ells entones, ~~los~~ enojada

responvia a l'aque solada

~~Se sienta en aquell del pogo~~

~~entre un cacto y una mifure~~

~~solté el sol per ponte enera~~

una Pasqua de Resurrecció fou, però, diferent ^{ix}
que les altres. La recordo particularment malgrat els
anys transcorreguts.

Algú havia fet present a la família
Sáez de La Roda, d'un anyell vui. Era joveíssim,
semblava una joquina més perfecta, més completa
que les altres joquines. La seva llana era blanca d'
un blanc netíssim, enlluernador, tenia el musell
robat els ulls amb les pestanyes daurades, esguardaven
amb una dolresa inefable. Quan bellugava el cap o
les potes no feia amb una gràcia entendible. El
sen posat era innocent, manyaç, enyavat...

L'havien fermat a la porta del soterrani.
Però la corda era llarga. Podria passar
pel fons i eixoplugar-se si ploris.

- Val més mitja hora que res, solia dir l'alemany amb un somriure trist, amarat de retràts i de recança, quan ella arribava tard.

Ara estaria sol. No podria treballar a cap traducció perquè l'estava esperant, a ella. A les sis en punt hauria apilat les fulles, enfundat l'estil·la-gràfica, posat de cantó el diccionari. Enlairaria els ulls devers el rellotge de pèndol que tenia al davant (El rellotge suís marcava l'hora amb una precisió típicament germanica)

- Les sis! Ara vindrà, pensaria Schwarz.

I una estona després :

- Les sis i deu. Començà a retrassar-se.
Però encara no perderia l'esperança
- Dos quarts de set! Potser no vindrà avui?

Schwarz abandonava, neguitós, la taula escriptori. Anava fins el balcó. L'orbiava i mirava al carrer. (Més d'un cop li havia atrapat) Tornava a tancar els porticons mentre sospirava.

Uns minuts després aniria fins la porta de l'apartament. Potser la seva alumna preferida estava ja pujant els darrers esglaons. Pararia l'oida a l'escutaria unes possibles

- Agradessidíssimos, señor Salasar.

- A los pies de usted, señorita Eufemia .

Quan van haver marxat, la tieta emmenà l'avi al menjador. L'avia ens rebé amb l'entreceilla arrugada.

- Que gente mas pesada ésta.

- Son muy buenos, comentà l'avi .

I molt divertit^s, vaig fer jo en el meu interior.

La familia filipina va passar per la meva vida sense deixar cap solc profund
però si un solatge amable que fa bo de recordar.

Ni Agapito ni Manolo no van acabar d'enamorar-se de la tieta ni de mi; No se'm van declarar. La tieta i jo no vam haver de travassar-nos a refusar aquell amor estític. No vam correr el perill d'ísses mares de criatures que semblassin més tots coquells que fills d'homes i de dones.

La familia filipina va marxar a la Rodona quan jo comencava a anar a ~~Bavaria~~ estudiar el violoncel. Preocupada i ocupada en tan important feina aquella marxa no em va fer mifred ni als Manolo així com els seus pares. Germans va passar per la meva vida sense deixar cap solc pro-
funda solament un solatge amable bo de recordar

- He vingut de tripulant en un barco de Palamós.

- I te n'entornes tot seguit?

Sense esperar la resposta el va plantar perquè, a la barra, s'hi havien atansat nous clients.

- Perdona, noi. (Primer havia dit, sorry).

Algunes taules i poltrones amoblaven l'establiment. Rafel va anar a seure-s'hi. De tanta estona d'estar dret a la plataforma del metro, es sentia les cames fluixes.

Per segona vegada, en Pep Fornell abandonà el seu lloc a la barra i tornà a picar l'esquena del calenc.

- Rebonys de Rafelet. Què prendràs?

- Potser menjaria alguna cosa. Fa hores i més hores que no entra res al meu cos.

- Només puc servir-te begudes. En aquest lloc només es beu.

- Un cafè amb llet, doncs.

Els primers dies d'estada a Papeete foren ^{per ell} ~~com una~~
 mena ^{d'encanter} de sonor. El paisatge que podia contemplar des
 del balcó de la nostra habitació a l'Hôtel Tiare, ~~era~~ sem-
 blava una pintura jònica animada. La hora millor
 per a truir ^{de} la ~~apertura~~ extraordinaire visió era després
~~del matí~~ ^{El desdiumi ins el serren} ~~justament~~ ^{desde} de la sortida del sol. El desdiumi era
 a les sis; en el servia a la mateix ⁱ contra un mosaïc
 indoxínic: fruites tropicals formant variades, torrelles,
 mantega de conserva i cafè amb leit.
 I quan les tonalitats del cel, de l'aigua, i de l'illa veïna
 la verde Eimeu, es presentaven més suaus, més ma-
 tizades. L'aigua de la llacuna, amb prou feines ten-
 gides d'una barreja de blau, de rosa, ^{de groc} de verd, no ro-
 mania tan quieta com un mirall; en aquest mirall
 es reflectien els vaixells ~~a la rada ancorats a~~, els
 espumosos arbres del ribatge, l'illa d'Eimeu amb

es trobés en aquell lloc apartat de qualsevol habitació humana. Oblidant per un instant el meu disgust, m'hi vaig atansar encuriosit. No era gibrell ni retamans, era ~~una~~ una estatua de cos sencer. ~~mig coberta per les herbes.~~

Amb un esforç de tots els meus muscols i nervis la vaig girar. Era una deessa ninfa d'una perfecció sorprendent. Vaig llençar un crit de sorpresa: ~~mixxix~~ ~~mixxixixpitxuxaxtavallix~~ acabava de reconeixer la meva Ninfa. Apareixia tal com aquell dia se m'aparegué: el pit nu, el rostre meravellosament suau, la cabellera esparça i el gest pudic o p'tser més refinadament provocant, de la seva mà retenint la tovallola que mig envolcava el seu cos el seu cos, ~~el rostre somrient com ella usos~~ i aquell peu ~~magnificament~~ perfecte preparat a la fugida.

La meva Ninfa! Pero!

Ja no podia fugir, ja no podia ~~ni~~ cubrir-se un poc més ~~ni~~ acabar de descobrir ~~aqueell~~ pit ~~na~~, ni rectificar ni cancellar el somriure fixat per sempre en sos llavis d'argila damunt ses dents d'argila ni esbadocar ni ~~mig~~ aclucar les seves pupiles també d'argila. Freda, magnífica, invulnerable i inhumana la meva ~~ageguda per tota e'herbes~~ Ninfa seguia mirant-me i somrient-me com mirava, en somria. Ninfa en la seva naturalesa d'estatua, baldament caiguda per terra, seguia mirant-me i somrient-me.

M'hi vaig seure ben prop, li vaig treure curosament el fang que li maculava el rostre, li vaig besar el front i els llavis, li vaig acariciar la gorja i el pit. Finalment m'hi vaig ageure freg a freg, m'apretava el cos amb el d'ella. com si esperés així ~~comunicar~~ ~~la meva ola~~ donar-li la meva calor i el meu moviment. Hauria volgut estimar-la amb un amor ardent i miraculos que arribés a tornar-li la vida.

Pero ella seguia ~~freda i pudica amb son pany de tovallola d'argila ben apretada al son cos d'argila.~~ insensívle a les meves ac af meu amor a les meves carícies. ~~que je me n'es no pòdrie creure en l'auv ideal agenollar-me i em vaig posar sot bo i apartant-me'n~~ Vaig besan-la per darrer cop, vaig separar-me lentament d'aquella inmortalitat glaciada.

Anava corriol amàlia caminet avall. Cada pas que donava endavant em separava temps que em separaven de un poc més de la meva amor Girava l'esquena a les mes hermoses illusions de la meva vida, les deixava enrera per un mai més.

Havia aprobat els d'ingrés al batxillerat i la vida s'estenia devant meu